

# SLOVENSKÉ DĚDICTVÍ UNESCO



*Spišský hrad, dominanta celého kraje*



**R**ozlohou malé Slovensko se vyznačuje velkou rozmanitostí, která se odráží i v unikátních celcích zahrnutých pod ochranu UNESCO. Z celkem sedmi zápisů na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví jich pět patří do kategorie kulturního dědictví – Spišský hrad a okolí, vesnice Vlkolínec, hornická Banská Štiavnica, historické centrum Bardejova a dřevěné kostelíky v Karpatech a dvě do kategorie přírodního dědictví – vybrané jeskyně Slovenského krasu a Slovenského ráje a bukové lesy v karpatském oblouku.

## **Spišský hrad a města Levoča a Bardejov**

Nejrozsáhlejší středověký hrad ve střední Evropě patří ke světovému dědictví od roku 1993, je první zapsanou slovenskou památkou UNESCO. Na počátku 12. století plnil funkci pohraniční pevnosti na severní hranici raně feudálního uherského státu, časem se jako sídlo spišského župana stal hlavním centrem světské moci na Spiši. Zápis zahrnuje také Spišské Podhradí s kostelem Narození Panny Marie a klášteřem Milosrdných bratří, kdysi sídlo obnoveného biskupství, dále Spišskou Kapitulu, malé církevní městečko se vzácnými kanovníckými domy a katedrálou sv. Martina a v ne-



*Dřevěný kostelík v Ruské Bystré*



*Unikátní výzdoba jeskyně Domica*

daleké vesničky Žehra kostelík sv. Du-  
cha ze 14. století se vzácnými freskami.  
V roce 2009 bylo přiřazeno ke Spišské-  
mu hradu historické jádro města Levoča  
a s ním také unikátní křídlový oltář Mistra  
Pavla i jeho další díla na Slovensku.

Ke světovému dědictví patří také historické  
středověké královské město Bardejov s go-  
tickým kostelem sv. Egídia ze 14. století,  
renovovanou městskou radnicí, malovaný-  
mi měšťanskými domy, zbytky městského  
opevnění a samostatným komplexem bu-  
dov židovské náboženské obce.

## Hornické tradice

Na Seznamu světového dědictví figuru-  
je Banská Štiavnica od roku 1993 jako

významné evropské centrum historické  
těžby a zpracování drahých kovů. Může  
se pochlubit řadou prvenství – Marie  
Terezie založila ve Štiavnicích první báň-  
skou vysokou školu na světě (1735),  
ve zdejších dolech byl poprvé použit  
střelný prach nebo čtyřkolový důlní vo-  
zík. Byly vybudovány umělé vodní ná-  
drže zvané tajchy a uveden do provozu  
systém čerpání podzemní vody. Mezi  
vzácné památky Banské Štiavnice patří  
Starý zámek, Nový zámek, kostel sv.  
Kateřiny, románský kostel Nanebevzetí  
Panny Marie, barokní morový sloup,  
barokní Klopačka, která svolávala hor-  
níky do práce, renesanční a barokní  
měšťanské domy, radnice, Piargská  
brána, komplex budov Báňské a les-

nické akademie. Za městem je přírodní  
muzeum s částečně zpřístupněnými  
historickými štolami. V ochranném  
oděvu, vybaveni čelními svítilnami  
a v doprovodu průvodce se mohou  
zájemci přesvědčit o tvrdém údělu  
středověkých horníků.

## Přírodní dědictví

Mimořádnou krásou, velkou biodiverzitu  
a hodnotnou faunou i flórou vyniká  
Slovenský kras, národní park o rozlo-  
ze 440 km<sup>2</sup>. Mnoho jeskyní s bohatou  
krápníkovou výzdobou je zpřístupně-  
no veřejnosti, mezi nejnavštěvovanější  
z nich patří Domica, součást rozlehlé-  
ho maďarského jeskynního systému



Bodružal, ikonostas v kostele sv. Mikuláše

Aggtelek. Z celosvětového hlediska jsou unikátní i jeskyně Gombasecká, proslulá zvláštními krápníky v podobě brček, Jasovská nebo Ochtínská aragonitová. Pět let po původním zápisu, v roce 2000, byla ke světovému přírodnímu dědictví přiřazena ještě Dobšinská ledová jeskyně s mnoha ledopády, ledovými sloupy, stalagmity a silnou vrstvou ledové výplně.

K přírodním jedinečnostem pod ochranou UNESCO patří na Slovensku i vzácné bukové lesy, zápis zahrnuje deset pů-

vodních komplexů v pásmu táhnoucím se v délce 185 km z východního Slovenska od Polonin přes Vihorlat na západní Ukrajinu.

### Lidová architektura a dřevěné kostelíky

Tradiční lidovou architekturu horského osídlení na Slovensku dokumentuje malebná vesnička Vlkolínec v národním parku Velká Fatra. Soubor dřevěných stavení ze 16. až 19. století na úpatí kopce

Sidorovo v nadmořské výšce 718 metrů není skanzenem, nýbrž živou vesnicí se stálými obyvateli, kteří dodnes udržují staré tradice.

Pro mimořádnou hodnotu patří ke světovému kulturnímu dědictví od roku 2008 soubor dřevěných sakrálních staveb v karpatském oblouku. Zahrnuje kostelíky v obcích Tvrdošín, Leštiny, Kežmarok, Hervatrov, Bodružal, Ladomirová, Ruská Bystrá a Hronsek s unikátním exteriérem i vzácnou vnitřní výzdobou.



### Kandidáti na zápis ke světovému dědictví

K čekatelům na zařazení ke světovému přírodnímu dědictví patří Tatranský národní park, dunajská přírodní a kulturní krajina, původní pastvinářské oblasti, gejzír v Herlanech a některé další vytypované krasové doliny Slovenského krasu i Slovenského ráje.

Čekatele kulturních památek reprezentují protiturecká pevnost v Komárně, zbytky

antických památek dokládajících hranice římské říše (Limes Romanus) v Gerulatě (Bratislava-Rusovce) a v Iži, gemerské a abovské kostely ze 13. až 15. století se vzácnými nástěnnými malbami, historické jádro města Košic, Tokajská vinařská oblast a památník Chatama Sófera v Bratislavě.

[www.slovakia.travel](http://www.slovakia.travel)

Stará a Nová pevnost v Komárně